

Barevné světy

Autorka lekce: Monika Moravcová

Projekt realizovaný formou tvůrčích dílen v rozsahu 18 hodin, 3 bloky

Určeno 1. ročníku ZŠ, realizace v rámci estetickovýchovného soustředění liberecké ZŠ Aloisina výšina v rekreačním zařízení v Oldřichově v Hájích; třída rozdělena do dvou skupin po 13 dětech

Předloha: Daisy Mrázková: Neposlušná Barborka, Albatros, Praha 1973

Téma: Každý má svůj barevný svět.

Cíl projektu: Na základě analýzy postupu provádění konkrétních a obecně známých metod, technik a aktivit zjistit, zda mohou přispět jednak k poznání sekundárních barev, ale také že každý má svůj „barevný svět“ v sobě, že v životě za sebou zanecháváme stopu a barevnou spleť vztahů. Neposlušná Barborka, byla vybrána jako inspirace pro práci s dětmi nejen na základě barvitého textu, ale také protože poskytuje dostatek námětů pro hry, výtvarné činnosti, společnou práci, improvizaci, diskuse a řešení problémů. Autorka je výtvarnice a to se projevuje nejen v ilustracích knihy, ale i v celém příběhu plném barev, které tvoří náš barevný svět – tak pojďme společně malovat!

Metody, techniky a aktivity, které mají širokospektré uplatnění, tzn., nevyžadují specifické vědomosti, schopnosti ani předem získané dovednosti a zároveň jsou nenákladné.

Pomůcky: Archy balicího papíru, čtvrtky A3, barevné papíry, samolepící štítky, fixy, pastelky, barvy na obličej (tělo), tempery – červená, žlutá, modrá (velké balení), sypaná barva na textil (DUHA), padák, barevné míčky, barevné šátky, orffovy nástroje, knižní předloha (Daisy Mrázková - Neposlušná Barborka), gumové rukavice, ovoce, bonbóny a čokoláda.

1. DEN

Úvodní rituál:

„Velké kolo uděláme, na nikoho nečekáme, kdo si bude s námi hrát, barevný svět poznávat?“

Seznámení:

„Vy už se mezi sebou znáte, ale neznáte mě a hlavně já neznám vás, proto bych hned na úvod chtěla, aby každý řekl své jméno, tak jak si říká sám, nebo jak mu říkají ostatní, ale hlavně jak to má rád – jak je mu to příjemné“.

Pozdrav:

Jeden jde doprostřed kruhu, vyvolá někoho dalšího a společně si plácnou rukama a řeknou „nazdar, nazdar“ (můžeme vymyslet i jiný pozdrav).

Připomenutí jmen:

Postavíme se do kruhu a první říká: „Já jsem Monika a umím tohle,“ následně předvede nějaký pohyb.....(výskok, zadupání, turecký sed, legrační obličej, pískání, zpívání.....) a ostatní se stávají ozvěnou a zopakují: „Ty jsi Monika a umíš tohle...“ a pokusí se napodobit (obměna: ve dvojicích „My jsme Monika a Táňa a umíme tohle.....“ a spolu se třeba polechtáme, zatočíme.....)

Tvorba jmenovky:

Samostatná výroba jmenovky, kde kromě našeho jména a barvy se může objevit i nějaký obrázek, symbol, který se nám líbí nebo nás může nějakým způsobem charakterizovat (po dokončení nalepíme jmenovky na své tělo).

Barvy:

Každý řekne svoji oblíbenou barvu (jednu) a schválně jestli ji najdeme na jeho jmenovce a povídáme si na téma: „Kterou barvu máme rádi a proč? Co nám připomíná, kde jí můžeme najít nebo vidět...“

Motivace:

„Žijeme v barevném světě, každá věc má nejen svojí barvu, ale i historii, tvar, chuť, vůni.....o tom se společně ještě přesvědčíme“ (říkáme, které barvy najdeme v místnosti a vymezíme barvy i odstíny pro srozumitelnost další hry).

„Čáp ztratil čepičku“:

Čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku – zelenou a všichni se rozběhnou po místnosti a najdou věc, která má zelenou barvu (ne na sobě nebo na druhých), počítáme do tří, aby všichni měli šanci barvu najít (obměna: barva + část těla: červená – nos, žlutá – loket.....).

Nevidomí:

Co by se stalo, kdyby byl svět černobílý, jednobarevný nebo dokonce jen černý – pojďme si to zkusit. Uděláme trojice, dva se chytanou za ruce a utvoří takovou bublinu, ve které ten třetí se zavřenýma očima (nezavazovat – necháme na dětech) bude chodit volně po prostoru. V případě srážky s jinou trojicí nebo možnosti nárazu – bublina zasáhne a ochrání nevidomého.

Reflexe:

Jak jste se cítili, bylo vám to příjemné, vydrželi jste mít zavřené oči.....

Svačina:

A protože každá věc má svojí barvu, o které jsme si povídali, ale ta věc má i svůj tvar, vůni a někdy i chuť – tak pojďme teď některé ochutnat (červená jahoda, zelené jablko, žlutý citron, černý pendrek, hnědá a bílá čokoláda, oranžová mandarinka, modré žužu.....) .

Kartičky:

Na kartičkách je barevná tečka a hledáme se ve skupině – slovně popsat barvu, ale nesmíme jí prozradit (krev, růže, rajče, klaunský nos, srdce, láska = červená; nebo věci stejné barvy v místnosti.....).

Čtení textu:

Čtení části textu pohádky „Neposlušná Barborka“ Daisy Mrázkové: *„Byl jeden svět a ten byl celý žlutý. A byl jeden svět a ten byl celý červený. A byl jeden svět a ten byl celý modrý.“* Poté vytvoříme tři skupiny (rozdělení z minulé aktivity).

Výtvarná aktivita:

Každý z dané skupiny, z daného barevného světa si namaluje čtvrtku podle své fantazie a představy, ale pouze jen tou jednou barvou – abstraktní nebo konkrétní podoba.

Stavba světů:

Spojením čtvrtek vytvoříme půdu našeho světa + hledáme v prostoru předměty, které barevně patří do našeho světa, a vložíme je tam.

Prohlídka + Diskuze:

Vzájemná prohlídka všech tří světů + diskuze nad „barevnými světy“ – kdo asi žije ve žlutém, modrém a červeném světě, co tam roste, jakou vůni můžeme cítit a co bychom mohli slyšet z jednotlivých světů za zvuky, jakou melodii, hudbu nebo písničky, jací lidé asi žijí v jednotlivých světech, jakou mají řeč, jaké mají rituály, pravidla, zákony, hymnu, erb nebo vlajku..... (psát jednotlivé nápady dětí na papír pod daný obraz světa)

(zadání práce na zbytek dne: vymyslet a namalovat erb nebo vlajku, sepsat pravidla nebo zákony a složit hymnu)

Závěrečný rituál

2. DEN

Úvodní rituál:

„Velké kolo uděláme, na nikoho nečekáme, kdo si bude s námi hrát, barevný svět poznávat?“.

Barevná honička:

Jeden honí (domeček je předem určená barva) a kdo je chycen, tak zůstane na bobku – někdo jiný ho může pohlazením vysvobodit.

Pohyb:

Volná chůze po prostoru, červená – stůj, zelená – jdi, žlutá – dřep, modrá – výskok, jiná barva – pouze chůze po prostoru (obměna: prohození instrukcí, červená – jdi, zelená – stůj.....).

Prohlídka II:

Vzájemná návštěva světů + diskuze a připomenutí včerejšího dne – kdo tedy žije ve žlutém, modrém a červeném světě, co tam..... (psát nové nápady dětí na papír pod daný obraz světa + ostatní z jiných světů mohou doplnit).

Pohybová improvizace:

Volný pohyb po prostoru a na zvuk trianglu nebo bubínku „štronzo“ a na 1,2,3, udělat podle vlastní fantazie ze sebe bytost z daného světa – bez mluvení + přidáme pohyb (pohybovat se jako ta bytost) + přidáme i zvuk (jaký zvuk nebo zvuky ta bytost vydává)

Charakterizace:

Ve skupině vybrat jednu bytost, dát jí jméno a společně jí předvést (jak se pohybuje, jí, odpočívá.....) + jí můžeme namalovat.

Zvuková kimovka:

Co bychom mohli slyšet z jednotlivých světů – se zavřenýma očima se zaposloucháme do zvuků kolem sebe – kdo zaslechne a pozná nejvíce zvuků.

Hudební improvizace:

Do stále stejných skupin rozdat nástroje + možnost využít zvuky na tělo, vlastní hlas, písničky.....Poslechneme si jednotlivé skupiny – ty dvě co nehrají, mají zavřené oči a poslouchají.

Pokračování v četbě:

„A byla jedna malá holka jménem Barborka“.

Výtvarná (pracovní) činnost:

Společně se domluvit a nakreslit (vytvořit) Barborku.

Pohybová hra:

„Víte, co holky a kluci jako vy můžou všechno dělat?“ Kdo chce, tak předvede ostatním, co by mohly dělat a ostatní se přidají a zopakují. *„Malá Barborka nejraději běhala a skákala.....a taky byla pěkně zvědavá, stejně jako všechny děti“.*

Pokračování v četbě:

„Barborka by se ráda podívala do žlutého světa. Do žlutého světa se nesmí, řekli jí. Žlutý svět je přísný a všechno je v něm zakázáno. Žlutý svět by se zlobil; kdybys do něj šla. A Barborka...“

Horká židle:

Kdo si sedne na židli, tak bude malá Barborka a řekne, co se asi v tuhle chvíli malé Barborce honí hlavou, na co myslí...

Rozhodnutí (škála):

Zeptáme se dětí, jak byste se rozhodly ony: kdo si myslí, že by Barborka měla jít do žlutého světa, tak se postaví na levou stranu, kdo si myslí, že by neměla jít, tak se postaví na pravou stranu (odůvodnit své rozhodnutí).

Pokračování v četbě:

A jak se malá Barborka rozhodla? „Barborka řekla, že tam půjde, a když se nikdo nedíval, HUPS.....a skočila do žlutého světa, a HOP a skočila do červeného světa a ještě HOP a byla v modrém světě“.

Padák:

My budeme také skákat jako Barborka z jednoho světa do druhého, z jedné barvy na druhou. Stoupneme si kolem padáku a podle toho jakou barvu řekneme, tak na tu si děti stoupnou, mohou se říci i dvě barvy najednou (každá noha na jedné barvě) nebo i tři (přidáme ruku). Pokud se řekne barva, která na padáku není, tak stojím mimo padák (varianta B: říkat věci, které mají jasnou barvu co je na padáku, banán – žlutá, jahoda – červená, tráva – zelená; varianta C: říkat věci, které chceme, jablko, oblíbené triko a děti se postaví, kam chtějí a vše je dobře).

Živé obrazy:

Práce ve skupinách - pomocí živých obrazů vstoupíme do jednotlivých světů: první obraz - koho mohla Barborka potkat, druhý obraz - co mohli spolu dělat a třetí obraz (rozehraný) – co si u toho mohli říct.

Pokračování v četbě:

„A odmykala brány a vítr z červeného a modrého světa zanesl do žlutého světa semínka červených a modrých květů a květiny se ujaly a začaly tam kvést. Modré vody se přelily do žlutých skal a na skalách hned začala růst čerstvá zelená travička. Červený mák se rozvinul ve žlutém obilí – a co to? Vzlétl nad ním první oranžový motýlek. Odmykání bran považuji za důležité, pravila Barborka.“

Reflexe:

Proč Barborka považovala odmykání bran za tak důležité?(Vždyť to bylo něco, co se dělat nemá.)

Pokračování v četbě:

„A tak Barborka odemkla všechny tři brány. A modří ptáčekové teď volně létali po červeném světě a moc jim to v něm slušelo. Červený svět byl příjemně překvapen. Maliny, jahůdky a třešně zrály v modrém světě. Jsi rád, modrý světe, že máš v sobě také něco červeného? Modrý svět řekl, že je velice rád.“

Horká židle:

Reakce žlutého světa: my víme, že modrý svět byl velice rád, že má v sobě taky něco červeného, a že červený svět byl příjemně překvapen, když v něm modří ptáčekové volně létali a moc jim to slušelo. Ale co žlutý svět? Ten byl přece přísný a vše v něm bylo zakázané! Ale teď.....? Co on by asi řekl naší malé Barborce?! (loutka malé Barborky nebo barevný šátek bude na židli a kdo bude chtít něco Barborce říct jako žlutý svět, tak si vezme do ruky něco žlutého).

Reflexe:

Co jsme s malou Barborkou zatím prožili? (kdo má v ruce barevný míček, ten mluví) Co jsme dělali, co jsme hráli, co nás bavilo.....

(zadání práce na zbytek dne: výroba barevných triček - na bílém triku pomocí sypané techniky budeme míchat primární barvy do sekundárních barev + použití soli zapříčiní rozpíjení a snadnější míchání barev)

Závěrečný rituál

3. DEN

Úvodní rituál:

„Velké kolo uděláme, na nikoho nečekáme, kdo si bude s námi hrát, barevný svět poznávat?“

„Paleta“:

Obměna hry „kompot“. V kruhu se rozdají barvy (žlutá, červená, modrá.....) a místa si vymění jedna barva i dvě barvy anebo se řekne paleta a místa si mění všichni.

Komunitní kruh:

Co zažila malá Barborka včera? (kdo má v ruce barevný míček, ten mluví) Co jsme dělali, co jsme hráli, co nás bavilo.....

Výtvarná skupinová hra:

Spojením čtvrtek vytvoříme půdu jednoho barevného světa + vyměníme barevné předměty, přitom zanecháváme za sebou barevné otisky rukou, nohou – vysvětlíme si tak vznik sekundárních barev (smícháním základních barev mezi sebou – tj. spojením červené a žluté vznikne oranžová, smícháním červené a modré vytvoříme fialovou, spojením modré a žluté vznikne zelená barva. vznikly tak tři barevné světy, které můžeme spojit do jednoho společného nejbarevnějšího světa.

Pokračování v četbě:

„Barborka se procházela v tom barevném světě a dívala se na všechno a...“

Narativní pantomima:

Všichni společně podle zadávaných instrukcí pantomimicky předvádějí, co všechno mohla Barborka v barevném světě dělat.

Imaginace a relaxace:

Projdeme se jako Barborka v tom barevném světě, díváme se na vše kolem sebe, na některé věci si můžeme i sáhnout, k některým věcem přičichnout, některé věci i ochutnat a až dojdeme na místo, kde se cítíme nejlépe, tak se zastavíme, můžeme si pohodlně sednout nebo lehnout, klidně si můžete i zavřít oči a zaposlouchat se do zvuků, tónů, hlasů, které se z toho barevného světa ozývají a přemýšlejte jako malá Barborka o svých pocitech, jak vám je jako malé Barborce, na co vzpomínáte, z čeho jste měli nebo máte radost, co vás jako malou Barborku trápilo nebo vám vadilo? Koho pohladím, může říct nahlas pocit, který má jako malá Barborka.“ (kdo nechce, nemusí)

Etudy:

Krátké etudy na téma: setkání malé Barborky s lidmi v jednotlivých světech.

Pokračování v četbě:

„A jak se Barborka procházela v tom barevném světě, tak vyprávěla pohádky každému, kdo chtěl.

Žlutá pohádka pro pampelišku

Malé slunce spadlo na zem

ujalo se v trávě

a vesele svítí dál.

Zelená pohádka pro proutek

Ležely žaludy na tvrdé zemi

šlapalo se po nich

a přece klíčily

a to byl začátek velikého dubu.

Oranžová pohádka pro oranžovásku

Byl jeden malý oranžovásek

měl červený plášť

a žlutý pásek.

Modrá pohádka pro červený strom

Byl jednou jeden král v modré vestě, modrém plášti a modrém klobouku a ten šel modrou nocí, modrými horami, modrými doly, až dostal veliký hlad. Zastavil pod švestkou, zatřásl silně, švestičky mu padaly, ale protože byla modrá tma a švestky byly taky modré, neviděl ani jednu. Nenašel nic, musel jít hladový dál.

Červená pohádka pro oblohu

Bylo jedno Slunéčko Sedmitečné, celé červené, a to mělo od narození veselou náladu. Mělo dost práce, to Slunéčko! Bydlelo na louce u lesa za Českými Křižánkami a ráno si vždycky sedlo na některou květinu, nejspíš na růžový jetelíček, a rozhlédlo se, aby vědělo, jak má letět. A když jsi byla modrá, obloho, letělo Slunéčko vzhůru. A když jsi byla černá a zamračená, samé mraky a studený vítr foukal a třeba hřmělo, letělo Slunéčko taky vzhůru. Co tomu říkáš, obloho?

Fialová pohádka pro fialku

Jedna fialka se pořád schovávala a to nebylo od ní hezké, protože děti ji hledaly. Prohledávaly travu a křoví, chvěly ji vidět, chtěly cítit její vůni. Fialko, fialko, proč nevystrčíš hlavičku?

Vymýšlení dalších pohádek:

Společně zkusíme vymýšlet další pohádky, které by se daly vyprávět věcem z barevných světů (barevná pohádka pro věc stejné barvy, pro věc jiné barvy nebo pohádka pro věc, která vznikla ze dvou barev).

Dočtení textu:

„A teď měl svět tolik barev, že to nešlo ani spočítat. A nikdy to už spočítat nepůjde. Vidiš, co jsi provedla, Barborko!“

Závěrečná reflexe:

Co provedla Barborka? A co jsme prováděli my, celé ty tři dny? (kdo má v ruce barevný míček, ten mluví)

Dárek:

Abyste nezapomněli, jak je barevný svět nejen krásný, ale i důležitý, tak vám z něj malá Barborka přinesla něco na památku – malý dárek (duhová pastelka). Naposledy si zavřete oči, ale i pusu, dejte ruce za záda a nikomu neříkejte, co v rukách cítíte. Oči i pusu otevřete, až všem rozdám dárek od malé Barborky a řeknu teď.

Závěrečný rituál